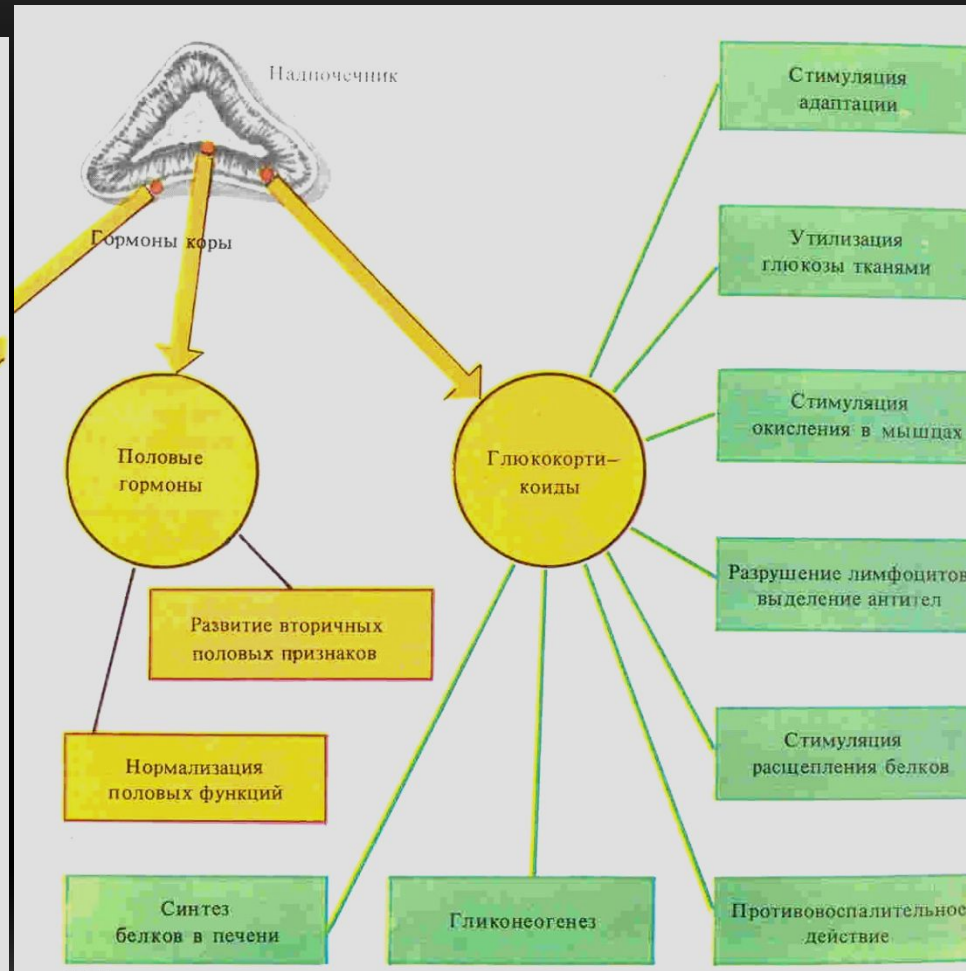
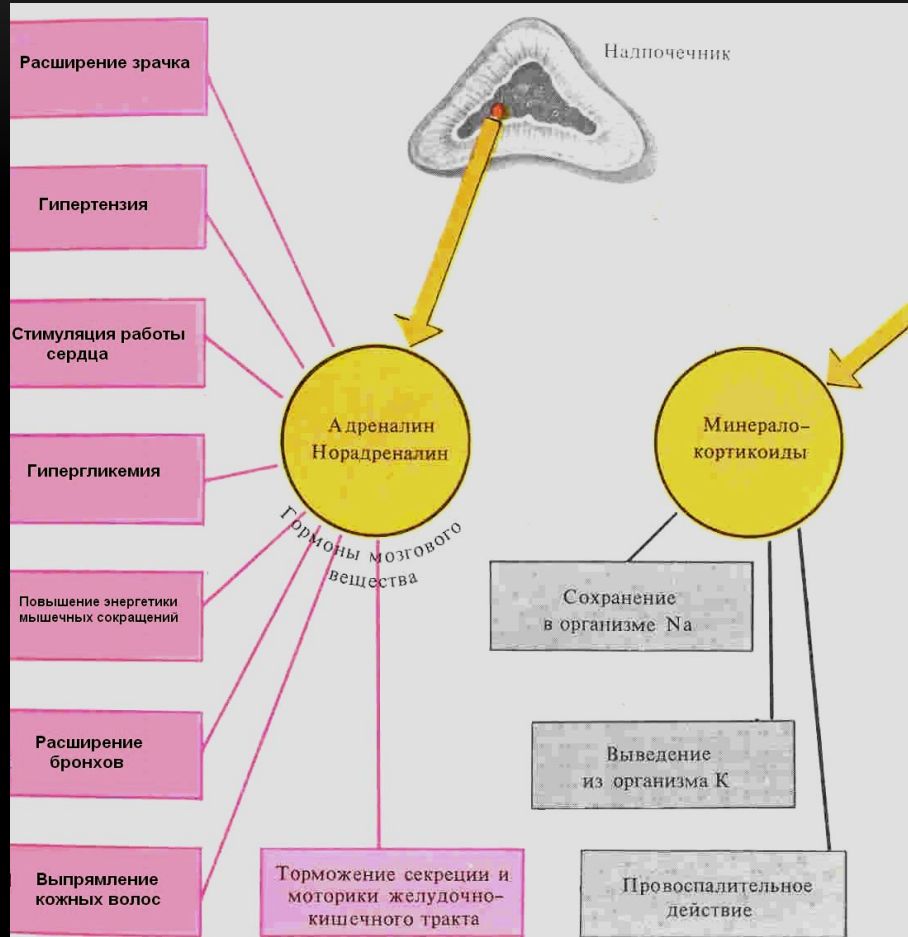

Бүйрек үсті бездері

Бүрек үсті бездері милы және қыртысты қабаттардан тұрады

1. Милы қабаты адреналин және норадреналин гормондарын бөліп шығарады.

Олардың әсерлері:

- Жүректің қызметін арттырады
- Гипергликемия
- Бронхтардың саңылаын кеңейтеді
- Бұлшық еттің жиырылу күшін ұлғайтады
- Гипертензия
- Көз қарашыңын кеңейтеді
- Тері түктерін тік тұрғызады
- Асқазан-ішектің моторикасы мен сөл бөлуін тежейді

Бүрек үсті бездерінің қыртысты қабатында **3** зонасы болады

- 1.** Шумақты
- 2.** Шоғырлы
- 3.** Торлы

Қыртысты зона

Гормондары : минералокортикоидтар (альдостерон, дезоксикортикостерон)

Әсерлері :

- натрий және хлор иондарының бүрек түтіктерінде қайта сіңіуін күшейтеді, сондықтан олардың қанданы, лифадағы және ұлпалардағы сұйықтықтарда мөлшері көбееді,
- калий иондарының сыртқа шыңарылуын күшейтеді,
- минералокортикоидтардың жетіспеушілігі организмде су –түз алмасуының бұзылуына әкеледі

Шоғырлы зона

Гормондары :

глюкокортикоидтар (гидрокортизон, кортизол, кортикостерон)

Олардың әсерлері:

- Бауырдағы гликоген мөлшерін өзгертпей.
- қандағы глюкоза мөлшерән көбейтеді,
- Ақуыз ыдырауын тездетеді,
- Май ыдырауын тездетеді,
- ОЖЖ қозғыштығын жоғарлатады,
- Бұлшық еттерді әлсіздетеді,
- Сүйектің осүйін және дамуын тежейді,
- Қабыну процесі мен аллергиялық реакцияларды басады,
- Организмнің ауруға қарсы тұру қабілетін төмендетеді .

ТОРЛЫ зона

Гормондары -

(андрогены, эстрогены, прогестерон)

Әсерлері -

- Бала шақта жыныс мүшелерінің дамуын қамтамасыз етеді,
- Қарт адамдарда жыныс гормондарының көзі болып табылады.

Бүйрек үсті бездерінің бұзылыстары

Аддисон ауыруы – бүйрек үсті бездерінің гипофункциясы

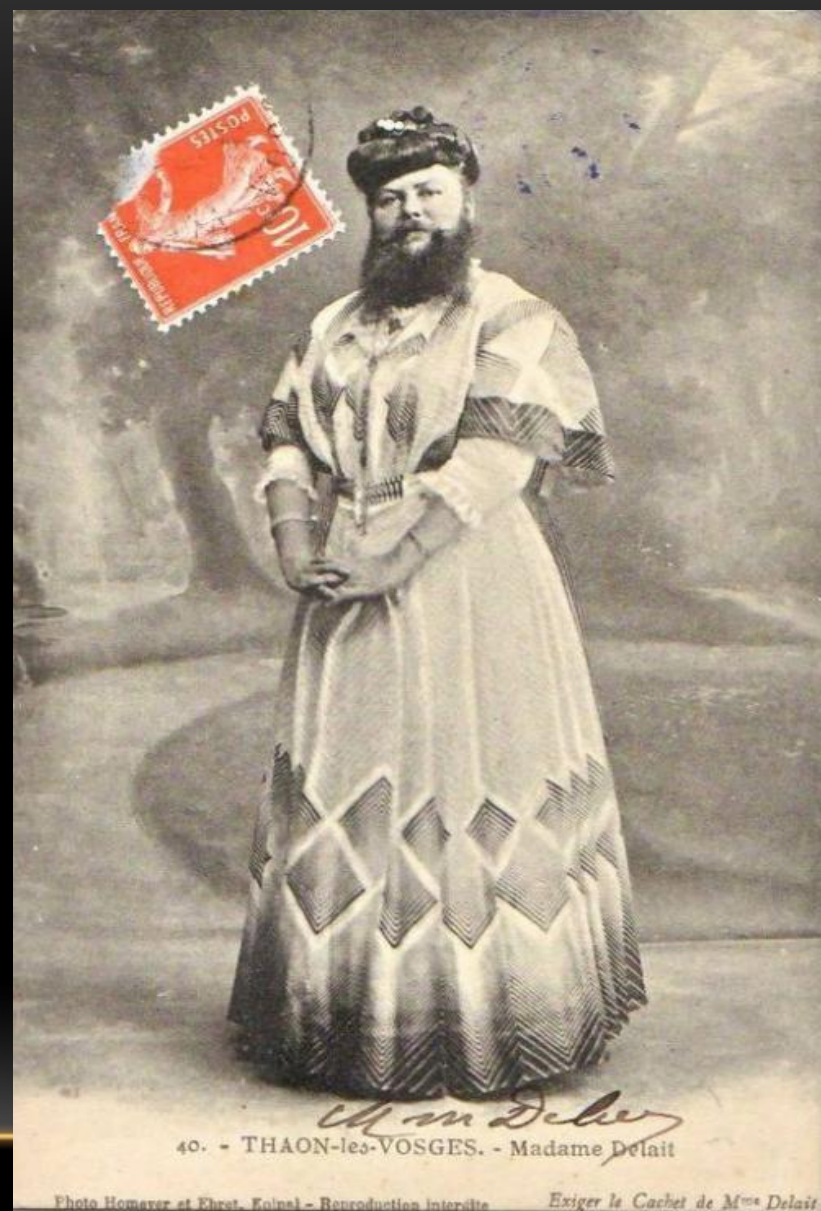

Иценко-Кушинг - гиперфункция

Андрогениталды синдром
–гиперфункция.

Вирилизация – әйелдерде
андрогендердің әсерінен
ер адамның белгілері
пайда болады (дене
бітімінің түрі, шаш пен
түктердің өсуі, дауысының
тембрі, т.б.)

Гипофиз - Бүйрекүсті бездері жүйесі Эндокринді жүйенің стресс дамуындағы рөлі

Стрессе туралы ілімді канадалық ғалым Г. Селье **(1950г.)** ұсынған.

Адам организмінде әр түрлі жағымсыз факторлардың әсерлерінен көптеген физиологиялық реакциялар туындайды. Ол кезде көп мөлшерде глюкокортикоидтар бөлінеді. Бұл жағдай стресс деп аталады.

Стресс кезеңдері

- 1.** Жабырқау (мазасыздану) реакциясы
- 2.** Төзімділік кезеңі
- 3.** Әлсіреу кезеңі

APUD (Amine Precursors Uptake and Decarboxylating system) жүйесі –

аминдер мен олардың декарбоксил туындыларын қарбып алу жүйесі.

Гипоталамустың реттеуші гормондары – бұл нейропептидтер тобы (энкефалиндер, эндорфиндер және т.б.), олар тек гормондық әсер етіп қана қоймай медиаторлық қызмет етеді.

Кейбір гипоталамустың реттеуші пептидтері ми нейрондарынан басқа да мүшелердің жасушаларында кездеседі, мысалы ішектер: бұл P зат, нейротензин, соматостатин, холецистокинин және т.б.

Эндокриндік жүйе организмдегі барлық бездерді, тіндерді мен жасушаларды және ішкі ортаға бөлінетін реттеуші заттарды біріктіреді.

Биологиялық белсенді заттар

Энтериндік жүйе – ішек-қарын, әсіресе 12-елі ішек бездері бөлетін биологиялық белсенді заттар.

Мида өндірілетін гормон тәрізді полипептидтер (энкефалиндер, эндорфиндер) медиаторлар әсері секілді нейрокриндік әсер көрсетеді.

Паракриндік әсер – гормон —жасуша аралық кеңістік нысана жасуша.→

Изокриндік әсер паракриндікке ұқсас, продуцент жасуша мен нысана жасуша арасындағы контакт тығыз.

Аутокриндік әсер – продуцент жасуша гормондары сол жасушаның өзіне әсер етеді.